

کودتای 28 مرداد 1332

روز 28 مرداد یادآور کودتای ننگین و سیاهی است که شیرینی نهضت ملی شدن صنعت نفت را در کام ملت ایران تلخ کرد. پس از پیروزی قیام سی تیر به رهبری آیت‌الله کاشانی که باعث روی کار آمدن مجدد دکتر محمد مصدق شد، مصدق در صدد افزایش اختیارات خود و محدود کردن اختیارات مجلس شورای ملی برآمد و بنای اختلاف با آیت‌الله کاشانی را گذاشت. بدین ترتیب او بدون توجه به نقش و رهبری آیت‌الله کاشانی در قیام سی تیر که منجر به روی کار آمدن مجدد او شد، به پیاده نمودن شعار «جدایی دین از سیاست» پرداخت و برخی روحانیون و نزدیکان آیت‌الله کاشانی را دستگیر کرد. عوامل داخلی و خارجی نیز آنچنان شخصیت این مرد روحانی بزرگ و شریف را لکه‌دار کردند که شاید بتوان آن را در تاریخ ایران بی‌سابقه دانست.

طرح کودتای نظامی 28 مرداد را باید در اصل، یک طرح انگلیسی دانست. انگلیس که پس از کوتاه شدن دست خود از صنعت نفت ایران، منابع بسیاری را در منطقه و خصوصاً ایران از دست داده بود، با قطع امید از رسیدن به توافق، وارد مطالعه طرح یک کودتای نظامی شد. در ابتدا آمریکا مخالف بود اما پیروزی آیزنهاور در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا باعث تغییرات عمده‌ای در سیاست خارجی آمریکا شد. کریمت روزولت رییس اداره خاور نزدیک سازمان سیا به فرماندهی عملیات انتخاب شد و آمریکا و انگلیس، ستاد مشترکی را در ایستگاه اطلاعاتی انگلیس در قبرس تشکیل دادند و عملیات کودتا را طرح‌ریزی کردند.

اگرچه اجرای نقشه کودتا در 25 مرداد شکست خورد و شاه از ایران فرار کرد اما سستی مصدق و دلایل مختلف دیگر باعث شد که در 28 مرداد 1332 کودتا عملی شود و سرلشکر فضل‌الله زاهدی مجری طرح کودتا به جای مصدق نخست وزیر شد و بدین ترتیب با قبضه شدن قدرت در دست استبداد داخلی و استعمار خارجی یکی از ننگین‌ترین دوره‌های استبداد در تاریخ معاصر ایران رقم خود و باعث حاکمیت 25 سال دیکتاتوری محمدرضا شاه با حمایت مستکبرین و خصوصاً آمریکا گردید.

این واقعه تاریخی درس‌ها و عبرت‌های فراوانی برای ملت ایران به همراه داشت و به عنوان یکی از تلخ‌ترین روزها در تاریخ ایران ثبت شده است.

سایت اسناد انقلاب اسلامی